

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzročaj ponedeljke, torek, sredo, petek, sobota, nedelja, prazniki, in v primeru ognjske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemani za četrt leta 3 gl. — Za oznanila se plačuje od četrtinskega petita vrste 6 kr., če se enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. Rokopisi se ne vračajo. Redništvo je v Ljubliani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. ad administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Slovenstvo in njegovo časopistvo.

I.

S—c. Če lego slovenskih dežel pogledamo in vidimo, da so od treh strani po neslovenskih deželah obdane: če jemljemo ozir na to, da v teh sosednjih deželah narodi stanujejo, ki kakor Nemci v kompaktnih masah žive, in zraven — reče se lahko — zelo veliko duševno premoženje kazati smejo; če vidimo, da ti Nemci s svojim obrtom, s svojo trgovino celi slovanski jug preprezajo; če jemljemo v poštev enerzijo Nemcev, s katero proti jugu težijo, in če zraven tega in družega še malo številce nas Slovencev, ter mlado in majheno še našo slovansko kulturo, katera se ne more le količkaj vspesno v bran postavljati, pogledamo; in če se oziramo doli na drug slovanski jug, ter vidimo, da tam nij toliko kulturnih močij, ki bi nas proti neslovenski sili braniti mogle; če celo vidimo, da je omika nas Slovencev nasproti onej drugih Jugoslovanov dosti vidljiva, in če nad vse to še našo, sicer majheno, ali ipak kmetu in menj šolanemu zastopniku srednjega stanu pokažečo se razliko našega in družih jugoslovenskih narečij in še drugo, kar bi se dalo navesti, v poštev vzamemo, — potem moramo priti do zaključka, da imamo mi Slovenci ono stališče, katero ima avantgarda v vojski. Naj se v Avstriji v merodajnih krogih mrzeje slovanskega življa izgubi, in naj pridejo pravični, posteni časi avstrijskim Slovanom, — Slovenci tudi tedaj ne bomo smeli upati, da zamenjamo puško s plugom. — Življenje narodov razvija se po naravnih zakonih, in če nobednemu ljudstvu ne, tak nam Slovincem vsaki dan naravoslovska maksima pred oči prihaja, ki pravi: manjši, po številu in omiki slabotnejši narod, se mora umakniti močnejšemu. —

Nečem ravno reči, da nas bode Slovence nemški, omikanejši narod vse iznenarodil; oziraje se na mogočne naše hribe in gozde, v katere in za katere je pot germanizaciji zaprta; oziraje se na žiljavo narav našega selskega ljudstva, ki se, posebno pa priprosta ženska, krčevito drži domačih bogov; oziraje se na to, da se je v vseh ozirih po priklapljenju Bosne in Hercegovine naše polje razširilo, kjer bode imel srednji naš stan dosti dela, kjer bode on, ako ne bode len, s hrvaškimi srednjim stanom v zvezi posredovatelj mej nemško-zahodno in slovansko-vzhodno kulturo, in bo ta naš stan, videč doli na slovanskem jugu kraje, kjer mu dobiček, kjer mu blagostanje miga, navdušen je za tujstvo vigel od sebe, ter slovansko misli in slovansko delal; oziraje se na to, da naše ljudske in srednje šole ne bodo v bodoče ustanove, kjer se zdravemu razvitku

krv pušča, in bo nemara §. 19 državnih osnovnih postav našel usmiljenja v uradih; oziraje se s kratka na normalno-socijalno in državno-pravno življenje na Slovenskem, tak vendar ne bode jenjal pritisk Nemštva v kraje naše.

Mi moramo namreč zmirom v poštev jemati, da bomo, in naj se naša kultura še tako lepo razcveta, dolgo še kolikor toliko odvisni narodno gospodarstveno od Nemcev, odvisni tudi v drugih kulturnih pogledih. Ne da se tajiti, da je nemška kultura, akoravno iste še dosti v bukvarnah leži, katerej se pa v novejšem času z mogočnimi sredstvi pot v maso ljudstva dela, vendar le velika; ako jo hočemo, nečemo vzeti, ona si bode pot napravila; boljša spretna reč najde kupčevalca tudi brez ponudbe. In tako nas bo Slovence Nemec precej časa držal, tako bo tu in tam odsekaval kako malo vejico našega slovenskega drevesca. Zraven gre glavna železniška črta proti jugu skozi naše dežele, vodeča iz srca monarhije, vodeča iz sredotočja avstro-nemške trgovine in obrtnije doli k jadranskemu morju, kjer bije najmočnejša žila avstrijske trgovine in obrta. Ta železniška proga je Nemcu najmočnejša vrav, s katero slovenskemu življu vrat zavija. Ker, ne glede tega, da vsaki dve uri v uradnikih nemške koloniste postavlja, je ta proga po vsej dolžini široka, gladka pot, po katerej nemška trgovina in obrtnija svoje izdelke po naših ali svojih ljudih razpečava, po katerej našemu življu ne pušča do razvoja, po katerej se tedaj Nemec vozari z vsakim vlakom v naše kraje.

Naši kraji niso samo lepi občudovalcu lepe narave, oni so tudi lepi prav hladno računjevačemu nemškemu kapitalistu, kateremu vsak naš domacin nij kos, in naši kraji krijejo zaklade pod zunanjo, leščečo odejo, in rudarstva v naših krajih, topljice v naši zemlji ne bodo tako lahko prišle v naše roke. In topljice viječejo, morajo vleči polovico leta tujce in posebno Nemce v naše kraje, kateri gotovo ne bodo delali na to, da se naše Slovenstvo povzdigne. Mi Jugoslovani nemamo literarnega jezika, ki bi menj omikanemu Slovincu imponiral, kakor mu imponira tuji. Od visnost v trgovini in obrtniji Slovencev od Nemca bode vedno po naših krajih pridigovala, da se z nemškim jezikom daleč pride, in tudi takrat bo ta pridiga, ko bo Slovenec s svojim jezikom daleč po vzhodu lahko hodil.

To in več družega ima tudi normalno življenje na Slovenskem pričakovati; tako bode germanizacija svoje noge v naš organizem postavljala, in tega mirnega vpljiva se ne moremo iznebiti, ker tu se le pravi: večjo ali jednako omiko meti kakor Nemci, in tako se neodvisno na lastno stališče postaviti.

Mi Slovenci smo tedaj v pravem pomenu besede avantgarda Jugoslovanstva. Nam

nij privoščeno, praznovati lepe svetce kulture v lepej naši domovini, ker nam je vsak dan gledati na to, kako zaviramo germanizacijo na njenej poti na slovanski jug. Da se drugo Jugoslovanstvo na slovanskej podlagi razvijati more; da doli na drugem slovanskem jugu žalostna nemška kultura ne bode kakor na Slovenskem svojo šolo: „miza tisch, riba-fisch“ etablirala; da ta nemška kultura v bodoče ne bode kapitalist, oduh, pri katerem bode Jugoslovan si denar izposojevati, tako zemljiščne knjige svoje s 24 % obresti pomazati moral; da bode širni slovanski jug v svetišču svetovne kulture tudi svoje izdelke razpostavljati mogel — to je položeno po osodi v slovenske roke.

Mi zaradi tega nijmo ljudstvo brez vsega pomena; mi smo nasprotno za Slovanstvo jako važno ljudstvo, in ne bode dosti let preteklo, ko nas bodejo drugi Slovani na jugu z bolj pazljivim očesom motrili in podpirali, nego zdaj!

Deželni zbor kranjski.

(VI. seja, 1. oktobra.)

(Konec.)

Deželni predsednik vitez Kalina obljubi, da bode na interpelacijo g. poslanca Navratila v enej prihodnjih sej odgovoril.

Poslanec Hočev var je prosil in dobi odpust osmih dnij.

Izroči se prošnja deželne učiteljske konference kranjske, da bi se § 6 deželne šolske postave tako preuredil, da se vzame pravica imenovanja učiteljev krajnim šolskim svetom in izroči c. kr. deželnemu šolskemu svetu.

Peticija se izroči šolskemu odseku.

Dr. Poklukar poroča v imenu finančnega odseka o proračunih kranjskih ustanovnih zakladov za l. 1877, kateri se odobre v skupnej potrebščini 44.537 gl. in s skupnim zakladom 55.322 gl., tedaj s presežkom 10.892 gl. Nadalje dr. Poklukar nasvetuje, da se računski sklepi kranjskih ustanovnih zakladov za l. 1887. glede dohodkov, stroškov in zastankov, in tudi glede premoženja odobré natanko po številkah, kakoršne kaže poročilo deželnega odbora od 20. julija 1878. Zbornica temu pritrđi.

Poročilo deželnega odbora, da bi se vpejlala leta 1879 deželna priklada na pivo in žganje, in poročilo deželnega odbora o sklepu mestnega odbora ljubljanskega za povišanje takse za ogled mrličev, se izročita združenima gospodarskemu in finančnemu odseku.

Poslanec dr. Schrei poroča v imenu finančnega odseka o proračunu kranjskega zemljiščno-odveznega zaklada za l. 1879, in stavi sledeče predloge:

1. Proračun se v skupnej potrebščini

604.238 gl. in v skupnej zakladi 541.266 gl. tedaj s primanjkljajem 62.972 gl. odobri.

2. Za zakladi deželnega doneska za leto 1879. naj se 20 % doklada na direktne davke — izvzemši doklado za vojaščino — potem 20 % doklada na vžitino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa pobira.

3. Z najvišim sklepom od 25. novembra l. 1858. (ministrski ukaz od 27. novembra l. 1858. drž. zak. list št. 220.) izrečena odveza službenih plačil in pokojnin državnih uradnikov in onih javnih zakladov od plačevanja priklad k dohodninskemu davku za zemljiščno odvezni zaklad ima veljati tudi glede dohodninskemu davku podvrženih plačil ljudskih učiteljev.

4. Deželnemu odboru so ukaže, da najvišje dovoljenje za pobiranje teh deželnih priklad in sklepa pod št. 3 po primernem potu zadobi.

Vse to se brez debate odobri, isto tako tudi računski sklep zemljišnega zaklada za leto 1877.

Poslanec vitez Langer poroča o proračunu prisilne delavnice za l. 1879.

Dr. Schrei pravi, da se jako mnogo za zdravila potrosi v delavnici in nasvetuje, naj se deželnemu odboru naroči, da se ta stvar preišče.

Dr. Vošnjak odgovarja, da se z zdravilom jako štedi v delavnici, akoravno pridejo v zavod skoraj sami bolni ljudje, kateri ostanejo tudi bolni in katerim se mora vendar nekaj zdravil dati. Mej svoto za zdravila je pa tudi tobak za nos (šnofove), katerega dajati je navada, katera uže dolgo obstoji v delavnici in jo imajo tudi v drugih kaznilnicah. Seveda ako jo hoče deželni zbor odpraviti, potem se bode ta rubrika za kakih 100 gold. zmanjšala.

Odobri se potem proračun.

Poslanec Potočnik nasvetuje v imenu gospodarskega odseka:

a) Cesta, katera od boštanske žage pri mirnskem mostu drži mimo grajščine Rukenshtaju in katera se pri Radni sklepá s cesto od Radeč do Krške vasi, naj se kot okrajna cesta opusti, a namesto nje naj se od mostovstavbene družbe sevniške na novo narejena in mirnsko cesto ob Mirni naravnost nadaljujoča cesta kot najkrajši pot do savskega mosta v Sevnici uvrsti mej okrajne ceste.

b) Deželnemu odboru se naroča, temu ukrepu izprostiti Najvišjega potrjenja.

Se sprejme.

Poslanec T a u f f e r e r nasvetuje v imenu gospodarskega odseka:

1. Občinska cesta, ki se pri Peščeniku poleg Višnje gore od državne ceste loči, ter pri Starem trgu spet ž njo sklepa, uvrsti se mej okrajne ceste.

2. Deželnemu odboru se naroča temu ukrepu izprostiti Najvišjega potrjenja.

Se sprejme.

Poslanec Potočnik nasvetuje v imenu gospodarskega odseka:

1. Cestni kos litijsko polšniške ceste od Šmartina do Brega naj se opusti kot okrajna cesta.

2. Občinska cesta, ki drži od Šmartina do litijsko-moravske okrajne ceste in se ž njo pri Sevšku strinja, naj se uvrsti mej okrajne ceste.

3. Deželnemu odboru naroča se izprostiti Najvišjega potrjenja tem ukrepom.

Se odobri.

Poslanec Potočnik poroča v imenu go-

spodarskega odseka o prošnji občine Jéžica, da bi se občinska cesta mej Ježico in Vižmarji uvrstila mej okrajne ceste, in nasvetuje naj se prošnja ne usliši. Zbor to potrdi.

Poslanec grof Thurn poroča v imenu občinskega odseka zaradi dovoljenja 34% občinske doklade na neposredne davke s tretjinsko priklado vred v občinah v črnomelisko faro spadajočih: Črnomelj, Butoraj, Telečji vrh, Doblje, Loka in Petrova vas — za leta 1878. 1879. in 1880. v namen popravljavanja cerkve in nasvetuje, da se dovoli, kar zbor odobri, nadalje v imenu občinskega odseka o dovoljenji po postavnjej poti od občine kočevske sklenene doklade po 3% na celo najemščino od hiš v Kočevji, Gnadendorf in Hutterhajser za uboge — pričeniš z letom 1878. in nasvetuje, da se ne usliši, kar zbornica odobri.

Poslanec Laschan poroča v imenu odbora za pregledovanje poročila deželnega odbora in nasvetuje, da se deželnemu odboru potrdi, da je pogorelecem v Kompoljah 5000 gl. daroval.

Pri tej priliki stavi poslanec baron Abfaltrern predlog, da se deželnemu odboru naroči, da na podlagi poizvedeb, katere ima iz družih dežela v rokah, v prihodnjjej sesiji deželnemu zboru predloži naredbo, kako se je vladati pri požarih, in naj ozir jemlje pri tej priliki, kako bi bilo mogoče mnogo prostovoljnih požarnih straž ustanoviti, in kako bi njih dežela najbolj koristno podpirala.

Predlog odseka, kakor tudi barona Abfaltrerna se sprejme.

Poslanec Laschan nadalje v imenu odseka nasvetuje, da se Dežmanu za njegovo izvrstno (!) oskrbovanje deželnega muzeja, posebno zaradi sestave rečij, ki so se našli pri stavbah na koleh na ljubljanskem močvirju in poslale v pariško razstavo, izreče posebna zahvala.

Poslanec Potočnik: Ko se je deželni muzej ustanovil, pozdravili so to ustanovo vsi sinovi kranjske dežele z velikim veseljem, in marljivo se je delalo povsod, da bi ta zavod na vse strani kolikor mogoče obogatel. Tudi jaz sem z velikim veseljem delal in rad obiskoval muzej, in predno sem odšel na dolgo časa iz domovine, bila je še jedenkrat moja pot v muzej. Vrnil sem se čez kakih 20 let v domovino nazaj, in zopet obiščem muzej; a kako sem bil iznenađen, kajti vse je bilo še tako, kakor pred 20. leti. Novejše reči vse pod ključem, menda samo za posebno ljudi spravljene, in sploh vse v takem stanji, ki je po pravici žalostno imenovati. Tudi dandenes nij dosta boljše. Mnogo rečij nema nikakoršnega napisa, in sploh nij tistega reda, kakor bi bil v interesu muzeja in učeče se mladine in družega občinstva, katero si hoče ogledati. Da je tako, nij čuda, kajti muzealni kustos g. Dežman ima preveč družih opravkov in poslov, nego da bi se bavil s tem, kar bi bil najbolj storiti dolžan. Po deset mesecev sedi kot državni poslanec na Dunaju, razen tega je deželni odbornik in glavár nemškutarske stranke, kako in kje bode ta mož še časa vzel, storiti kaj za muzej, kjer je dosti dela. Jaz pa mislim, da bi bil vendar jedenkrat čas, da se v muzeju red napravi, in zato nasvetujem, deželnemu zboru naj se naroči, da se priredi katalog vseh v deželnemu muzeju izpostavljenih rečij.

Poslanec Dežman se brani. Prvo odbija zahvalo, kar se tiče v Paris poslanih rečij od sebe, in pravi, da je vse to napravil njegov

služabnik Šulc. V obče se hvali, da je žrtvoval uže celó noči za muzej. On trdi, da je v redu vse v muzeji, a razpostaviti se ne dá, zato tudi kataloga nij treba. Kar se tiče tega, da ima mnogo političnega dela in posla, je on uže večkrat svoje prijatelje prosil, naj bi ga menj obložili, ali zmirom brezuspešno.

Zlaj se vzdigne litijski Vesteneck, in na dolgo in široko razklada „zasluge“ svojega vzglednika in vrednega mojstra Dežmana. A ker slabo stvar je težko zagovarjati, bil je ves Vesteneckov zagovor puhel. Ko si Vesteneck nij mogel uže drugače pomagati, začel je zabavljati, da je koroški muzej v Celovci še slabši.

Poslanec Klun opomni, kako je to, da se ne skrbi za ohranjenje starinskih stvari v deželi, da bi prišle v muzej. Tako je bil v zatiškem samostanu jako lep mramoren umivalnik prošan za slepo ceno necemu privatnemu človeku. Zakaj se nij to kupilo za deželni muzej.

Vitez Vesteneck skoči zadet po konci in pravi, da je on kupil tist umivalnik, a še le ko je to centralna komisija za vzdržavanja stavbenih spominkov potrdila, za 23 gold. Ako ne bi bil on to kupil, bilo bi popolnem uničeno, tako pa je na njegovem mirnskem posestvu deželi (?) ohranjeno.

Dežman zdaj priskoči za zahvalo Vestenecku na pomoč, in pravi, da ta umivalnik nij ravno posebne vrednosti, in da je gosp. Vestenecka jako drago veljala poprava. (Zakaj je pa toliko plačal za popravo, če nij stvar dosti vredna? Zakaj jo je dal iz Zatičine v daljno Mirno voziti, če nij „ravno posebne vrednosti?“)

Poročevalec Laschan pravi, da se za muzej tako dolgo ne more nič več storiti, dokler se vsaj nekatere šole ne spravijo iz plosopja, zato pa za zdaj nij umestno, izdati kataloga.

Predlog gosp. Potočnika se ne sprejme, Dežmanu pa potem, ko otidejo narodni poslanci, njegovi učenci in pristaši votirajo svojo hvalo.

Potem se seja sklene. Prihodnja seja, na katere dnevnem redu je verifikacija Hočevarjeve, Deuvove in Šavnikove volitve, bode v soboto.

Iz Bosne in Hercegovine.

Iz Belgrada se 2. t. m. poroča v „P. C.“ jako važna novica, da je v Srbijo pribežalo 4000 turških upornikov z vojnim materijalom v red, in sicer 2 paša, 200 begov, jeden cel bataljon nizamov s 3 Krupovimi kanoni in odtragušami puškami, konji, živežem in strelivom.

Iz Zvornika javlja telegram 1. oktobra: Prebivalci Srebrenice nijso dovolili vodji turških vstašev Muftiji prehoda skozi svoje mesto, nego so poslali deputacijo s prošnjo, naj avstrijska vojska mesto zasede.

Iz Dubrovnika se javlja 2. t. m., da je knez črnogorski sklical vse vodje nekdanjih (kristijanskih) hercegovskih vstašev, naj se sè svojimi četami snidejo 6. t. m. v Bileku, kjer jih bode njegov tast avstrijskim vojnim poveljnikom izročil.

Iz Vranduka 23. septembra.

(Pismo slovenskega oficirja.)

Eto neke dogodbe. — Na večer 21. septembra se je ukazalo: „4. kompanija mora biti pripravljena za odhod ob 3/4 5 zjutraj.“ —

Mi smo vstali. — „Lejtenant . . . vi idete z 43 ljudmi v Gladoviče, odtod doli v Nemilo, in tražite tam za orožje in za ljudi, ki so menda se vrnili od vstašev.“ — Jaz komandiram „rechts um marsch,“ in ker je imenovano selo na desnem kraju Bosne, se dam na primitivnem turškem čolnu (iz jednega debela narejenem) prevoziti, in hajd v gore. — S prva gremo k stanovanju muktarjevemu, da me ta spremlja. Nemila in Gladoviče imata kot jedna „jafta“, jednega skupnega muktarja (župana). Tedaj ide to tem bolje, da imam v jednej osebi vse, kar trebam. Muktaria nij bilo doma, nego je bil gori v Gladovičah; idem gori z drugim vodjem, po dveh potih, in res najdem, da moj muktar je hotel mi uiti po drugem navadno nerabljenem strmem potu, a moji ljudje so ga zalotili, in mi ga privedli. — Midva se pozdravljava prav „srčno“ — ker bil je uže prej dobro znan z menoj, kajti došel je dostikrat v Vranduk. Moral je kljubu vsem izgovorom me spremljati gori v Gladoviče. Na potu je silno potrdil, da nezna ne za jednega turškega rediva, ki bi se bil vrnil v te okraje, jaz pa se mu smejem, in odgovorim: „kako to, da jaz iz Vranduka vse to dobro znam, ti pa ne?“ — Zdaj sem začel hud biti, in on mi na to prizna imeni dveh takovšnih redivov iz Gladovič. — Dobro, mislim, da le imam jeden konec ove niti, katero moram razvezati. — Jaz pošljem nekaj čez 20 ljudi na brdo navzgor sela, z drugimi in z muktarjem poleg svoje strani obležem s prvimi 2 kuči, v katerih neki moja 2 rediva prebivata. — Hiše dam preiskati; zastonj, nij orožja, niti ovih redivov, ali bolje rečeno, vstašev. — Jaz si dam privedi gospodarja ovih dveh hiš, rekoč, da morajo z menoj, in da se ne bodo vrnili prej, dokler redivov nemam, in pošljem patrolje s turškimi seljaci jih iskat. Prav hitro mi jih privedejo. Jaz začnem prvega izpraševati, ali navzočni stari Turki mu odgovor sufirajo. „Marš v kuče“, jim zagrumim. Ko sem bil sam s tem redivom, mu pravim, da vem, da ima puško skrito, naj mi jo prinese, da bode bolje, nego če taji. On neče nič obstati, in odgovori, da je puško pustil pri vojski. Ko sem mu pa potem rekel, da je moj ujetnik, ter gre z nami, in se pošlje v Brod, kaže: „Šta hoču, gospodine, ja ti dam pušku, a daj mi ti slobodu.“ Velika radost mej mojimi ljudmi za temi besedami. Vsak je hotel hoditi z njim v gore, kjer je imel puško skrito. Jaz dam 4 ljudem in jednemu korporalu dotično zapoved, in pravim zadnjemu uže skrivaj, naj, kadar puško ima, ujetnike z lepim povpraša za druge, koji imajo puške, naj reče, da jaz dobro znam, da je več ko 10 se vrnilo s puškami v Gladoviče.

Potem izprašam družega rediva, in po dolgem trudu mi tudi ta obstane, da ima puško skrito gori v brdu. — Kmalu otide patrolja z njim po puško. Zdaj napadem muktara, naj mi še druge imenuje, ki so se vrnili s puškami — vse zastonj. — Na enkrat pride vojak od prve patrolje z listkom, na katerem je moj korporal napisal imena 8 selskih prebivalcev kateri imajo puške, in jih čitam mojemu licemerskemu muktaru. — Obsedem dotične hiše in kmalu razide 8 novih patrolj na vse kraje, jaz pa se vsedem z muktarom in starim agom iz ovega sela, mirno v neko hišo k ognju, in se sušim, kajti deževalo je celi čas, a plašč iz kavčuka, katerega imam, je prevročje nositi, ako se ide dolgo v blatu navzgor. Turci mi ponudijo kavo, jaz jim prav fi-

nega turškega duhana, ki sem ga dobil po nekem prijatelju iz Sarajeva; in glej, akoravno je še mesec ramazan, v katerem Turci do večera ne jedo in pijejo in ne pušijo. — moj muktar je pil in pušil ob 12. opoludne, — prikazen, katere še nijsem videl tukaj v gorah, akoravno je uže tretji teden ramazana bil pretekel.

Kmalu prihajajo patrolje: „Gospodine lejtenant, pokorno javljam, da sem došel in do nesel 1, 2, puške, bajonet i patrone“ — tako čujem od vsakega, ki se je vrnil.

Ob 7. zberem ljudi, dam 3 ujetih posestnikov ovih pušk, pod eskorto, in preštejem puške. Imel sem 10 Sniderskih pušk z bajoneti in 2 starši puški, več pištol in silno mnogo patron. Mi otidemo — moj muktar z menoj na čelu. „Eh muktare, — sad mi kaži imena ovih rediva, koji so se vratili v Nemilu, — nemoj lagati, vidiš, da ti to ne pomaže.“ „Ne znam ja, gospodine i. t. d., in se spet zakolne in priseza, da ne ve, ni zajednega, da je slabe pameti i. t. d. Zlaj ga hvalim kakor jako bistrumnega človeka, ki mora bolje, nego jaz znati za vse redive svoje jafta in še le ko pristavim, da ga bi dal zatvoriti zaradi nepokornosti, se je nekako kazal ubogljiv. Po dolgem razgovoru sem rekel naj on sam govori s seljaci v Nemilu, in naj jim reče da naj done-sejo puške, ako to storijo z lepim, ne bom vprašal za imena ovih, koji so jih imeli.

Jaz obležem selo, on ide na razgovor. Ker pa mojega muktara predolgo nij bilo nazaj, bil sem osvedočen, da dobim nekoliko pušek, — sicer bi se kmalu vrnol, bil rekoč, da nij nič. — Zares pride muktar in mi obljudi osobno, da mi jutri hoče prinesiti 5 pušk! — Dobro, sem dejal! in se podal tik Bosne dalje doli, kjer bi se imel sniditi po novem povelji z gospodom stotnikom, in srečavši ga, javljam mu, kaj sem zvršil. Vrnivši se v Nemilo, — dobil sem ovih 5 pušek, 5 bajonetov in mnogo patronov, mi se potem damo z enakim čolnom kakor zjutraj prevesti preko Bosne, in tako se vrnemo domov na večerjo. Potem se preoblečem, večerja je bila pripravljena, in ob 9. uri se vležem, in sem spal v jednem do 7. ure zjutraj.

Kulturno-historične črtice iz Bosne.

Iz Sarajeva 21. sept. [Izv. dop.]

(Dalje.)

Take misli in čuti so se brali iz vsakega lica. Tožili so, koliko trpijo in so mogli trpeti, ter pričakujejo od nas svoje rešitve. Ako človek proseče oči teh v obupu in strahu trepetajočih kristijanov le vidi, se mu morajo smiliti, in naenkrat pozabi vse težave in ves trud, vse ljute boje in strašne nevarnosti, katere je je imel celi čas prestajati. Dobro in lahko je bratu Slovencu pri sreči, ako si je svest, da zamore kaj pripomoči za oslobojenje ubogih svojih slovanskih bratov na jugu.

Ta čut in to prepričanje stoterno zopet vse, kar se je pretrpelo, poplača in podaja novo moč in silo v izvrševanju naših, človeštvu posveđenih idej.

Ona dva dni, katera smo v Fojnici prebili, sta lepa epizoda v našem vojaškem življenju. Bili smo opoludne in zvečer obadva dni gostje frančiškanov. Občevalo se je v slovanskem jeziku; kajti mnogo častnikov je govorilo ali slovenski ali pa hrvatski. Posebno dobro je bilo to, da sta bila poveljniki celej ekspediciji in njegov pridožnik hrvatskega rodu, in se tedaj do cela s frančiškani in ljudstvom

razumela. Tudi Slovenci lahko razumejo bosansko slovanščino, posebno istim je dobro razumljiva, ki so si našo slovnico in slovstvo in srbske narodne pesni malo bolj ogledali. Drugi slovanščine nezmožni častniki so si z italijanskim jezikom pomagali, kajti dva frančiškana, ki sta se v Italiji izšolala, govorita italijanski. Druživ jezikov frančiškanje ne znajo, le v latinščini se še zamorejo nekateri razgovarjati. Nemškega in turškega jezika ne razume nobeden frančiškan.

Ljudstvo govori na kmetih kakor v mestu le bosansko slovanščino. Turški jezik je vsem neznan. Le kakih deset prebivalcev v mestu govori in piše, tako namreč pravijo frančiškanje, dobro turški jezik, kajti Mohamedanci v Bosni nijso turške, temveč blizu vsi slovanske narodnosti. Ali kakor je pri vseh na niskej stopinji svoje omike stojećih narodih vera vse, narodnost pa nič, tako se tudi Slovani bosanski nikakor ne zavedajo svoje skupne narodnosti, temuč vsi le svojo vero visoko čislajo in se po njej v skupine v mejsobojnem svaštvu živeče delijo. Svoje vere se vsak ne- ločljivo drži. Mohamedanec bi za živo dušo ne napravil križa; katolik bi se zopet ne izneveril svojej veri, če bi mu smrt pretila, in pravoslavni Srb bi, smrt pred očmi, vedno še trdil „jaz sem Srb in“, ne iz narodnega, temveč iz verskega stališča.

Ljudstvo fojničko, kakor sploh bosansko, se nosi po svojej narodnej šegi, ali ono se ne zaveda te narodne šege. Žene in devojke pletejo v svoje glavne robce, kakor frančiškanje trdč, bosenske grbe; v mizne prte in ročne robce všivljujejo baje še stara bosanska pismena, s katerimi zdaj nikdo več ne piše, kajti bosanska cirilica se je zgodaj popustila. Šematizem trdi pag. 20, da so se v Sutiski matice od leta 1641 spisavale se „cyrilicis bosnensibus“, od leta 1790 pa z „latinis characteribus“. Meni nij čas pripuščal. se v Fojnici o istini navedene izjave frančiškanov prepričati.

Tudi državni činovniki v Fojnici ne razumejo vsi turškega jezika. Najvišji činovniki pa, ki se pošiljajo večidel iz Anatolije, govorijo le turški, bosanski jezik jim je celo neznan.

Uže ta razmera nam ondotno vladovanje do dobra označuje. Uradovati se more, kakor razumljivo, le v bosanskem jeziku, to se sicer stori, ali piše se bosanski jezik kakor sem opazoval, s turškimi pismeni.

Ljudstvo je na niskej stopinji svoje prosvete. Pisati ali brati ljudje ne znajo, le mladi zoroč, ki se pridno podučuje in tudi uči, obeta nadomestiti, kar so predniki opuščali. To nam kaže, da se nam je tam, kjer so kristijanske kolonije in šole, v kratkem nadejati lepe bodočnosti.

Uže zdaj se nam kaže, da so tam, kjer so kristijanje in frančiškanje naseljeni, ljudje lepši, živahnejši in bolj inteligentni in prebrisanane glave videti, kakor pa v krajih, kjer se le Mohamedanec šopiri. Po zunanosti se uže skoraj lahko sodi, ali je ta ali oni kristijan ali Mohamedanec. O tem smo se na vseh naših potih, kjer smo le ljudi srečavali, prepričali. —

Te vidljive zunajne različnosti se razumevajo po raznih verskih razmerah. Celu naravno življenje je pri kristijanih drugačno kakor pri Mohamedancih. Na redno in zmerno življenje vplivajo pri kristijanih jako veliko frančiškanje. Oni, ki sami jako zmerno in z malim zado-

voljno živé, so vsakemu udu svoje župnije uzoren izgled. Vsak praznik in nedeljo jim v lepih in primernih besedah pridigujejo in dajejo pravila, kako da naj za svoje potrebe skrbé.

Več bi se še dalo doseči, ako bi si ljudje bolj zapametovali, kar jim dobrega povedó njihovi duhovni pastirji. Ko sem po maši popraševal ljudstvo, o čem se je pridigovalo, mi je malo ljudij vedelo povedati nekaj besedij; in ko sem jih opozoril na to, da si morajo vse nauke, ki jih v cerkvi slišijo, dobro zapomniti, so se čudé pogledovali.

Frančiškanje so bili oba dva dni z nami jako zgovorljivi, ali vsega nam sprva niso hoteli ali si ne upali razodéti. Drugi dan smo uže postali malo bolj domači. Obiskali so nas nekateri v taboru, tudi mi smo doše kot naše goste sprejeli; ker pa nismo drugzega nič soboj imeli iz Sarajeva, kot še nekaj dalmatinskega vina, smo jih zamogli le z malo kaplicami pogostiti. Videli so naše dobre volje, in to je bilo dovolj. —

Čudno se je frančiškanom dozdevalo, ko sem jih začel popraševati po slovstvenih rečeh, ali razumeli so brzo, zakaj da me kot častnika zdaj tudi take reči zanimajo, ko sem jim razodel, kakov da je moj poklic v civilnem življenji. —

Samostanska knjižnica je ravno zdaj neurejena; zato je nijsem mogel veliko videti. Iz svojih osebnih knjižnic pa so mi hitro pokazali dela svojega prvega bosanskega pesnika, Gregorija Martića, ki zdaj v Sarajevu biva; „Potovanje čez južno Italijo“ od Kolerja in „Pravila otomanskega jezika, spisao Mehmed Fuad i Ahmed Dževdet“, katero slovnico je v bosanski jezik prevél Josip Dragomanović, v Mostaru 1870.

(Konec prihodnjih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 2. oktobra.

Ministersko krizo imamo! In sicer ne le jedno: kar tri na jedenkrat! Ogersko ministerstvo, ki financijalno naprej ne zna, je odpovedalo se. Naše Auerspergovo uže itak visi, in je le provizorno. Pa tudi Andrassy se močno maje. — Torej so vse novine ugibanj o ministerski krizi polne. Vé se pa natanko prav malo. Prav mogoče je, da Magjari z ostavko svojega ministerstva nameravajo samo pritiskati na dvorne kroge in na ustavoverno stranko, da dobodo kako novo koncesijo, in tako potolažijo magjarsko turkoljubno druhal. Privoščiti bi jim pa bilo, da jim poskušaj izpodleti na nasprotno stran. Pa zdi se zopet, da stvari niso še dozorele.

Deželni zbori bodo do 14. oktobra zborovali, tri dni kasneje se začne državni zbor. V moravskem deželnem zboru so Nemci z vsemi glasovi odbili nasvet moravskih Čehov, poslali adresu na cesarja, kakor jo je Pražak predložil.

Bolj pomirljivi so bili Nemci na Češkem. Dr. Rieger je v spravljenem govoru utemeljil svoj nasvet adrese, v kateri se naglašá, kako krivičen je za Čehé volilni red. Deželni zbor je jednoglasno sklenil, da se ima ta nasvet izročiti odseku.

Štajerski deželni zbor 1. t. m. nij mogel niti zborovati, ker je predsednik Kaiserfeldl zbolel, namestnik Neupauer pa iz Gradca odpotoval bil.

Magjar Jokai premišluje v „Honu“ okupacijo Bosne pa pravi, da izgube v Bosni so ga podučile, kake izgube bi še le imeli ko bi bili šli čez Dunav zoper sovražno si Sr

bijo in Rusijo. — Gotovo velike, ker tja bi šli le Magjari radi.

Vnanje države.

Angleži ne mogó prav zvedeti, kako stoje Rusi z Afganistanom. Toliko je dozday menda gotovo, da Rusija ne bode naravnost pomagala emru. Ali „Golos“ uže pravi: „Rusija bode v tem boju na tanko t. ko nevtralna, kakor je bila Anglija v zaunjej rusko-turške vojski“. No, to se pa ve, kako je Anglija kolikor je mogla podpirala Turke, dala jim denarja, orožja, oficirjev in celo na zaodje z vojnimi ladjami šla pred Carigrad. Tako bodo tudi zdaj Rusi Afganistanom skrivaj pomagali.

Iz Simle se poroča v „Daily News“, da se več polkov mobilizira. Armada da je navdušena. Duh domacih Indijcev, da je „občudovanja vreden“. — „Times“ meni, da naj Rusi praktično pokažejo svoje miroljubje s tem, da svoje poslanstvo iz Kabula nazaj pokličejo.

Dalje priobčuje „Times“ dopis prejšnjega podkralja indijskega lord Lavreucesa, kateri graja kako vojsko proti Afganistanu kot predrago za finance Indije; on trdi, da ne bi bila sramota za Angleže, če se pobogajo z emrom.

„Standard“ poroča iz Bombaja: Vsled poročil iz Simle bode Šir-Atju priuka dana za zamero prositi.

Iz **Carigrada** se javlja: Ruski knez Lobanov se je vrnil in je precej začel dogovore s Savfet-pašo o tem, kako se glede onih točk san-šefanskega dogovora, katere berlinski kongres nij prenarajal mej Rusijo in Turčijo definitivni mir naredi. Ruska vojska je vsa uže od Carigrada in San-Štefana odmaknena v Adrijanopolj.

Iz **Francoskega** leti zopet glas o ministerski krizi. Ministra Freycinet in Say se baje ne skladata. Monarhisti si iz tega zopet malo upanja delajo.

Dopisi.

Iz Kamnika 1. oktobra [Izv. dop.] Pretečeno nedeljo nam je tukajsna narodna čitalnica prav lepo veselico priredila, in njen čisti dohodek je bil namenjen za ranjene slovenske vojake. Stritarjevo „Ranjeni vojak“, nekaj predelano, je gladko deklomovala deklica Reichova. Pri šaljivej igri „Uskok“ so se naši diletanti gg. Trček, Stebajna, Stele, Stadler, gospodična Prohinarjeva čez vse pričakovanje dobro obnesli. G. Trček je tukaj nastopil prvokrat in mi mu moramo o njegovem izurjenem igranju le gratulirati. Želimo tacih spretnih igralcev prav mnogokrat videti na našem odru; hvala vsem za njihov trud. Čistega dohodka je večer prinesel okoli 60 gld. ki se bodo oddali pristojnej oblasti.

Iz Il. Bistrice 2. okt. [Izv. dop.] Dne 30. m. m. peljalo se je mnogo ranjenih in bolnih vojakov po železnici skoz Bistrico. Z željami, svoje brate in vrle zmagovalce videti, zbralo se je nad tisoče ljudij na kolodvoru. In marsikdo si je utrnil solzo, katera mu je z očesa prilezla iz usmiljenja do ranjenih mladih fantov. Bistrčani do esli so za vojake mnogo jedil, smodk, soda vode, imonade, i. t. d. vse z željo svoje vrie brate vojake pokrepčati. Dalo se je vse, in razdelilo mej ranjence. Posebno odlikovali so se: družina Tomšič, Špelar, Skuda, Graper, Franc Valenčič, Franc Samsa, posestua družina Ličan Aleks. in Ličan Jozef, Hodnik in Bile tud. Maljavec in drugi. Naš mnogospoštovani sodnik gospod Štrucelj je na kolodvoru vse v redu držal, ter ljudem sam pomagal, vojake postreči. Iskreno zahvalo je vsem B. strčanom izrekel polkovni zdravnik.

Domače stvari.

— (Za veliko tombolo), ki bode na korist ranjencem in bolnikom v nedeljo na javnem kongresnem trgu pri „zvezdi“, delajo se uže vse priprave, in začele so se prodajati tablice za igro po 20 kr. na raznih krajih. Tudi veliki plakati, na oglih nabiti, vabijo občinstvo k udeležbi.

— (Difteritis) — kakor se nam piše — razsaja jako zelo v vasi Velikivrh pri Šmarji na Dolenjskem. Umrlo je v dveh dneh petero otrok. Kmetje se boje zelo te bolezni, in se ogibajo hiš, kjer je kak otrok umrl. — Tudi v ljubljanskem predmestji Krakovem se je baje, kakor se nam poroča, ta bolezen prikazala.

— (V Bledu) je telegrafni urad s 1. t. m. zaprl se.

— (Farni konkurs) so te dni delali ti-le duhovni ljubljanske škofije: Lorenc Mazek, Karl Jančigar, Andrej Ramovš, Nace Ključevšek, Martin Končnik.

— (Za župane na kranjskem) izšla je v tiskarni Klein in Kovač v Ljubljani navodna knjiga za župane, katero je spisal c. kr. okrajni glavar postojnski g. Globočnik v nemškem jeziku, mnogo popravljena in dostavljena. Ta knjiga prišla je uže pred 10 leti na svetlo v slovenskem in nemškem jeziku, in se je uže pred dvema leti popredala. Tiskarna Klein in Kovač pripravlja v kratkem tudi slovensko izdajo te knjige.

— (Iz Trsta) se nam piše 2. t. m.: Včeraj zvečer položil je nekdo — gotovo kak italijanski židovski pobalin — na okno kavarné „Café Tedeschi“ petardo, katera se je razletela in k sreči le okno razdrobila. Ljudij nij bil nobeden poškodovan. Kečaj bode konec jednacih demonstracij?

Tujci.

2. oktobra:

Pri **Slonu**: Nigris iz Gorice. — Bach iz Dunaja. — Jelovšek iz Vrhuške. — Pri **Maliču**: Schwenda iz Dunaja. — Laube iz Trsta. — Grigel iz Dunaja. — Sparter iz Gradca. — Weidinger iz Dunaja.

Dunajaka borza 3. oktobra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	60 gld.	65	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	62	65	„
Zlata renta	71	60	„
1860 drž. posojilo	111	—	„
Akcije narodne banke	791	—	„
Kreditne akcije	228	50	„
London	116	50	„
Napol	9	33	„
C. kr. cekini	5	56	„
Srebro	99	90	„
Državne marke	57	65	„

Za prodajo

prav veljavnega blaga, brez stroškov, iščejo se gospodi vseh stanov. Pismena vprašanja sprejmlje z naslovom: **B. K. 500, Haasenstein & Vogler na Dunaji.** (325-1)

Marko Wir empfehlen geschützt.
als Bestes und Preiswürdigstes
Die Regenmäntel,
Wagendecken (Plachen), Betteinlagen, Zeltstoffe
der k. k. pr. Fabrik
von M. J. Elsinger & Söhne
in Wien, Neubau, Zollergasse 2,
Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

(195-82)

Lastnina in tisk „Národne tiskarne“.